

R.1007

# MINERVA

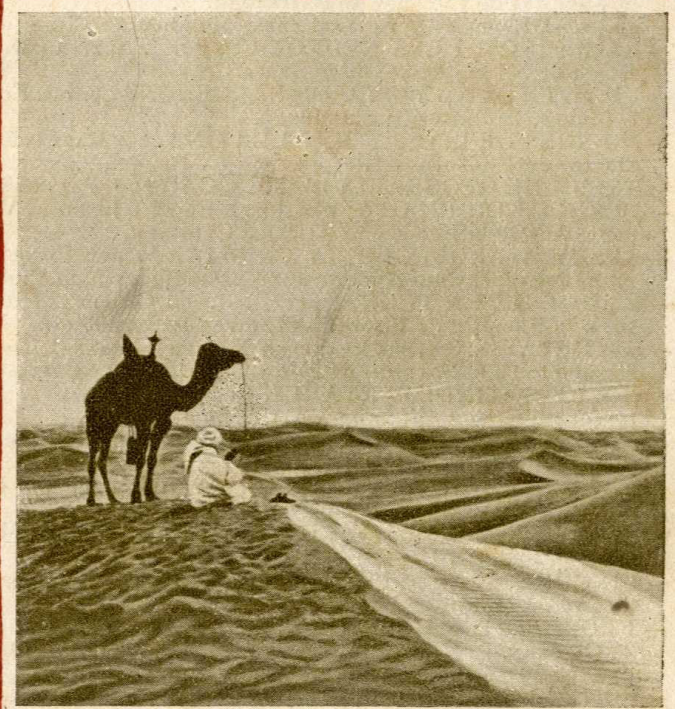
COL·LECCIÓ  
CONEIXEMENTS



POPULAR DELS  
INDISPENSABLES

Vol. XXV

35 cènts.



## ELS CONTINENTS COLONIALS

PER

JOAN PALAU VERA

Professor a l'Escola Superior de Bibliotecàries



# MINERVA

## OBRES PUBLICADES

1. — OCEANOGRAFIA, per JOSEP MALUQUER, Enginyer. (*Segona edició.*)
2. — RESUM DE GEOGRAFIA D'EUROPA, per JOAN PALAU VERA, Professor a l'Escola Superior de Bibliotecàries.
3. — NOCIONS DE LITURGIA CRISTIANA, per J. TARRÉ, Prevere.
4. — RESUM D'ASTRONOMIA, per E. FONTSERÉ, Professor a la Facultat de Ciències de Barcelona.
5. — EL RADI, per ESTREVE TERRADES, Membre de l'Institut.
6. — LA NEUROSIS I ELS NEUROTICS, per J. ALZINA I MELIS, Director del Manicomi de la Santa Creu.
7. — UNA VISITA AL MUSEU DE BARCELONA, per J. FOLCH I TORRES, Bibliotecari del Museu.
8. — NOCIONS DE LITERATURA LLATINA, per CARLES RIBA, Doctor en Filosofia y Lletres.
9. — RESUM DE GEOGRAFIA D'AMÈRICA, per J. PALAU VERA.
10. — ELS JOCS DE PILOTA, per JOSEP ELIAS I JUNCOSA, Vice-president de la Federació Atlètica Catalana.
11. — RESUM D'ARQUEOLOGIA CRISTIANA, per JOSEP GUDIOL, Prevere, Conservador del Museu diocesà de Vich.
12. — L'EDAT DE LA PEDRA, per P. BOSCH GIMPERA, Professor a la Facultat de Filosofia i Lletres de Barcelona.
13. — LA METAFÍSICA, de FRANCESC XAVIER LLORENS, Professor que fou a la Facultat de Filosofia i Lletres de Barcelona.
14. — NOCIONS D'INDUMENTARIA, per LLUÍS LABARTA, Professor a l'Escola Catalana d'Art Dramàtic.
15. — DRET MUNICIPAL VIGENT, per ISIDRE LLORET, Director de l'Escola de Funcionaris.
16. — HIGIENE DE L'ALIMENTACIÓ, per J. TARRULLA, Professor lliure en malalties digestives.
17. — FRASES FAMOSES, per LLUÍS SEGALÀ I ESTALELLA, Membre de l'Institut.
18. — LINGÜÍSTICA, per LLUÍS NICOLAU D'OLWER, Professor a l'Escola de Bibliotecàries.
19. — FLORICULTURA I ARBORICULTURA, per GEORGES T. GRIGNAN, Professor a l'Escola Superior dels Bells Oficis. Traducció de VICENS NUBIOLA, Enginyer agrícola.
20. — COM S'ORDENA I CATALOGA UNA BIBLIOTECA, per JORDI RUBIÓ, Director de la Biblioteca de Catalunya.
21. — LA POLITICA CONTEMPORANEA (1848-1900), per MANUEL RAVENTÓS, Professor a l'Escola de Funcionaris.
22. — DEL VESTIT I DE LA SEVA CONSERVACIÓ, per ROSA SENSAT, Directora de l'Escola de Bosc de Barcelona.
23. — ESCRITORS ESTRANGERS CONTEMPORANIS, per J. M. LÓPEZ-PICÓ.
24. — HISTÒRIA DE LA NACIÓ CATALANA, per ENRIC PRAT DE LA RIBA, primer President de la Mancomunitat de Catalunya. (*50 cèntims.*)
25. — ELS CONTINENTS COLONIALS, per JOAN PALAU VERA, Professor a l'Escola Superior de Bibliotecàries.

MINERVA

COL·LECCIÓ POPULAR DELS CONEIXEMENTS INDISPENSABLES

EDITADA PEL CONSELL DE PEDAGOGIA

DE LA DIPUTACIÓ DE BARCELONA

VOLUM XXV

# ELS CONTINENTS COLONIALS

PER

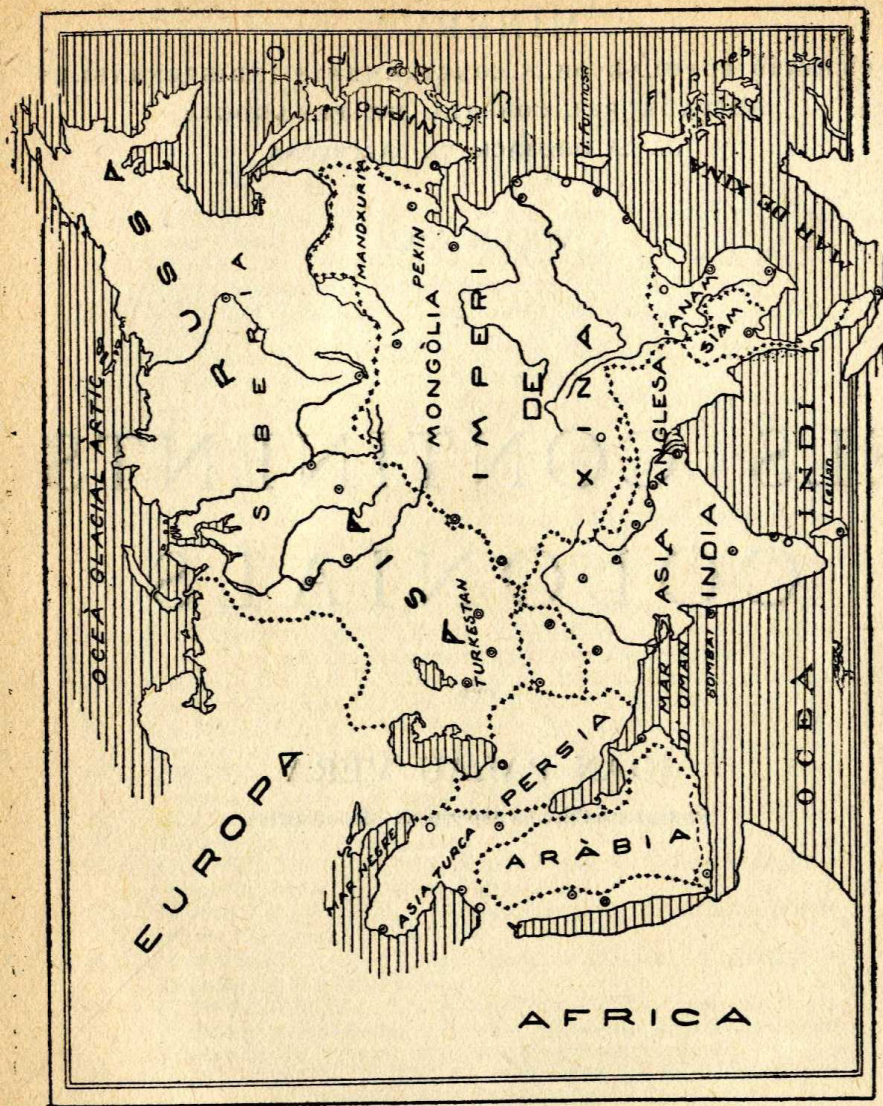
JOAN PALAU VERA

Professor a l'Escola Superior de Bibliotecàries

BARCELONA

DIPÒSIT GENERAL: RICARD DURAN I ALSINA, BOQUERIA, 20





CARTA D'ÀSIA

### OBSERVACIONS

a) El títol *Continents colonials* d'aquesta obra és justificat pel fet que a l'Àsia, l'Àfrica, i l'Oceania es troba únicament una nació que sigui una veritable potència independent: el Japó. Quasi tota l'extensió dels seus grans territoris està sotmesa a la influència de la petita Europa, la qual ha creat en ells el seu imperi colonial.

b) Havent-se escrit aquest volum durant la present guerra, se'ns ha plantejat el problema de les colònies alemanyes i dels territoris turcs que van passant a mans enemigues. Essent impossible preveure l'estat en què quedaran aquests territoris al final del conflicte actual, hem donat l'estat en què es trobaven distribuïdes les colònies abans de la guerra.

## ÀSIA

TURQUIA ASIÀTICA (1.770,000 quilòmetres quadrats. — 16.000,000 d'habitants. — Monarquia constitucional).

L'imperi turc, abans poderós, s'estenia per la península dels Balcans ofegant les diferents nacionalitats que la ocupen. Però «l'home malalt», nom amb el qual era reconegut aquest imperi decadent, ha anat retrocedint, i avui s'estén quasi exclusivament en territori asiàtic, encara que conservi a Europa la capital, Constantinoble, i una petita part de la Tràcia.

La part asiàtica comprèn les següents regions naturals: l'Àsia Menor, Siria i Palestina, l'Aràbia (gran part), l'Armènia i la Mesopotàmia.

L'Àsia Menor, anomenada també *Anatòlia*, és a dir, llevant, és un planell limitat al nord per la Serralada Pòntica, travessada per nombrosos rius, entre ells el Kizil-Irmat, i al sud per la del Taurus (1), (3,560 metres en el massís d'Ardost).

Aquestes serralades s'acosten cap a l'est, reunint-se, per últim, en l'Armènia. Aquesta estructura fa que l'allargada península de l'Àsia Menor s'obri únicament cap a l'oest, on es troben valls regades per rius de pobre cabdal, entre ells l'Hermos i el Meandre. Davant la costa mediterrània es troben una sèrie de illes, com *Rodes, Mitilene, Chio, Samos, Tenedos*.

Els principals productes de l'Àsia Menor són els cereals, arbres fruiters, el raïm, el tabac i el cascall productor d'opi. El conreu de la morera ha desenrotllat la cria del cuc de seda. La ramaderia té

(1) El Taurus forma una alta barrera que ha separat les poblacions del nord de les del sud. És franquejable per un pas anomenat les *Portes de Cilícia*, famoses a la història per haver-lo travessat Cir el Jove, Alexandre i els creuats.



certa importància, essent famosos els ramats de bous i camells, i sobretot les cèlebres cabres d'Angora. Del terreny s'explota la sal del llac salat anomenat Tuz-tellú, el més salat del món, i prop d'Eskicher ço que és conegut amb el nom d'*espuma de mar*.

Les ciutats principals són els ports de mar i les que es troben a la vora dels grans camins. El port principal i la ciutat més populosa de l'Àsia Menor és *Esmirna* (225,000 h.), en la qual està concentrada la meitat del comerç entre la costa i l'interior. Esmirna fabrica els tapissos d'aquest nom, de fama mundial, encara que aquesta indústria radica també en poblacions de les altes valls de l'Hermon i del Meandre. *Trebisonda* (100,000 h.) és un port del mar Negre, situat en el punt per on passa el comerç d'Europa amb l'Armènia i Pèrsia. El port de *Haidar-Pacha*, en el Bòsfor, és el punt de partida del ferrocarril que arriba a Eskicher i es prolonga més enllà. A l'interior es troben *Konia* (120,000 h.), amb esplèndids monuments, *Kaisarich* (72,000 h.) al peu del Erjaz-dagh, gran volcà de 3,830 metres; *Angora* (28,000 habitants), on es teixeixen teles fines; *Brussa* (76,000 h.), amb fàbriques de teixits de seda.

*Síria i Palestina.* Síria és el país ocupat per les serralades del Líban (1) i Antilíban i una estreta faixa de costa que correspon a l'antiga Fenícia. Entre el Líban i Antilíban s'escorre el riu Orontes, que desemboca en el Mediterrani després de regar *Antioquia* (23,000 habitants, «la regina de l'Orient», ciutat famosa en la història per haver estat un dels principals fogars de cristianisme. Abans Antioquia servia d'etapa per al comerç amb la regió de l'Eufrates. Avui ha estat reemplaçada per *Alep* (135,000 h.), situada en el límit que separa la regió conreable del desert. En el mateix límit es troben *Homs* i *Damasc*. Damasc (200,000 h.) és la ciutat més poblada de Síria, i posseeix, demés de magnífics monuments, indústries de seda, tapissos, brodats i armes. De Damasc surten nombroses caravanes de peregrins que es dirigeixen a la Meca. A la costa florien, en temps dels fenicis, els ports de Tir i Sidon. Avui es troba *Beirut* (185,000 h.), punt de partida del ferrocarril que la uneix a Damasc; i el port d'*Alexandreta*, davant la qual es troba la illa anglesa de *Xipre*.

La *Palestina* té la mateixa configuració que Síria, és a dir: una doble renglera de serralades, entre les quals s'estén una llarga de-

(1) El Líban ostentava abans magnífics boscos de cedres. Avui no queden sinó alguns rars exemplars d'aquells arbres famosos.

pressió. La Palestina es completa amb les terres que es troben entre aquesta doble serralada i el mar.

La depressió de la Palestina és la continuació de la que es troba entre el Líban i el Antilíban, i és anomenada el Ghor. Forma part d'una immensa esquadra de l'escorça terrestre, que es continua pel mar Roig i per la regió dels grans llacs africans.

El Ghor és regat pel riu Jordà. El Jordà neix en el massís volcànic de l'Hermon (2,759 metres), travessa els llacs de Hulé i de Genezaret o Tiberiades, desembocant en el mar Mort. El llac Tiberiades és a 208 metres sota el nivell del mar; el mar Mort és més baix encara, és a 400 metres sota el mateix nivell.

El mar Mort pren aquest nom perquè la vida hi és impossible. Les seves aigües són molt salades i estan impregnades d'asfalt, de manera que tot els peixos s'hi moren.

A l'oest de la vall del Jordà es troba la *Galilea*, amb el mont Tabor i el poble de *Nazaret*. Al sud del mont Carmel es troba la *Samària*, i més al sud encara, l'àrida i escabrosa *Judea*.

Les principals ciutats de la Palestina són: *Jerusalem* (1), a la Judea (115,000 h.), al peu del mont de les Oliveres, on multitud de peregrins acuden a visitar els llocs on es desenrotllà el drama diví de la Redempció. A Jerusalem es troba l'església del Sant Sepulcre, dividida entre catòlics ortodoxes, grecs, armenis i coptes, cada grup dels quals hi celebra els seus oficis. Altres poblacions són *Nazaret*, *Betlem*, *Siquem*, etc. A la costa es troba el port de *Jaffa*, unit a Jerusalem per un ferrocarril.

L'*Aràbia* és una gran península, d'una extensió igual a sis vegades la d'Espanya. A l'interior ofereix planells que pugén fins a 2,300 metres. Aquests planells estan separats del mar per serralades que s'aixequen a la vora del mar, deixant una faixa de costa, l'amplada de la qual varia molt.

La costa del mar Roig es divideix en dos països: el *Hedjaz* al nord i el *Yemen* al sud.

En el Hedjaz es troben les ciutats sagrades del islamisme: *La Meca* i *Medina*. La Meca (85,000 h.) té per port *Djeddah*, per on li arriben els peregrins de l'Àfrica.

El Yemen, anomenat també «l'Aràbia feliç», pel seu clima, que

(1) Jerusalem acaba de caure en mans dels anglesos i pot esperar-se que quedarà per sempre més en mans cristianes.



permet els conreus, es famosos sobretot pel seu cafè de Moca. Aquest producte s'exporta pel port de *Hodeidah* i pel port anglès d'*Aden*.

L'interior de l'Aràbia és en gran part desèrtica. En certs indrets es crien camells i els cèlebres cavalls alarbs. A la costa del golf Pèrsic, Turquia posseeix *El Hassa*.

Tota l'Aràbia no és turca. El Sultanat d'*Oman*, capital Mascate, és independent. Anglaterra posseeix la costa meridional i el territori d'*Aden*, completat per la illa de *Perim*, a la sortida del mar Roig, i per tant en la via de l'Índia pel canal de Suez. Demés, s'ha establert en les illes *Bahrein*, en el golf Pèrsic, ocupant una excel·lent posició enfront la sortida de la gran via del Tigris i l'Eufrates.

La península de Sinaí, adossada a l'Aràbia, és un desert. Es aquell desert que travessaren les tribus d'Israel quan abandonaren l'Egipte a la recerca de la Terra de Promissió.

L'*Armènia* ocupa els alts planells que s'estenen al sud del mont Ararat. En aquest planell neixen el Tigris i l'Eufrates, que en la planúria formen la regió anomenada *Mesopotàmia*.

Al sud de l'Armènia s'estenen els planells del Kurdistan, on es troba el llac Van, a 1,670 metres d'altitud.

El clima és molt cru en aquestes terres altes. Les ciutats principals són: *Erzerun* (120,000 h.), que ocupa una situació estratègica, i *Diarbekir* (80,000 h.), regada pel Tigris.

La *Mesopotàmia*, o regió de l'Eufrates i del Tigris. En realitat, és anomenada Mesopotàmia únicament la regió compresa entre els dos rius Tigris i Eufrates. Aquesta regió, mancada de pluges, conserva ruïnes famoses, restes de la passada grandesa dels imperis assiris i babilonis. Actualment es troben, a la vora del Tigris, les ciutats de *Mossul* (69,000 h.), prop de les ruïnes de *Ninive*, i la ciutat de *Bagdad* (125,000 h.), antiga capital del Califat que portà el seu nom. Bagdad està en la gran via comercial que ha d'unir l'Àsia Menor al golf Pèrsic. Prop de l'Eufrates es troba *Kerbela* (65,000 h.) i les ruïnes de l'antiga Babilònia.

El Tigris i l'Eufrates es reuneixen abans de desembocar en el golf Pèrsic, prenent el nom de Chat-el-Arab. *Basora* està unida per un canal en aquest riu.

La població de la Turquia asiàtica és molt heterogènia. Està composta de turcs, alarbs, grecs, coptes, armenis, kurds, sirians i molts altres.

## EL PLANELL DE L'IRAN.

El planell de l'Iran està rodejat d'altres muntanyes, algunes de les quals, com el mont Elbruz, arriba a 6,000 metres, i el Demavend a 5,465 metres. El clima és molt extremat, la qual cosa explica que es trobin en el planell grans extensions desèrtiques. Els rius són poc importants; sols alguns faciliten les comunicacions per les seves valls, com el Drijala, afluent del Tigris, que obra el camí que uneix Bagdad amb Teheran; el Karun, afluent del Chat-el-Arab, que estableix una altra comunicació amb l'interior de Pèrsia; el Kabul, que comunica el planell de l'Iran amb el país de l'Indo.

En l'interior del planell es troben depressions relatives, algunes de les quals estan ocupades per llacs salats. L'Urmia es el més important.

En el centre de l'Iran es troba una regió fertillíssima, anomenada el *Seistan*, regada per l'Hilmend, riu que es perd en el mateix terreny.

L'Iran està dividit en tres Estats: *Pèrsia*, l'*Afganistan* i el *Belutxistan*.

*Pèrsia* (1.645,000 quilòmetres quadrats—9<sup>1</sup>/<sub>4</sub> mil·lions d'habitants) té una extensió com tres vegades Espanya. Les seves ciutats importants són: *Teheran* (280,000 h.), la capital; *Tebriz* (200,000 h.), *Meched* (130,000 h.), *Isfahan* (70,000 h.), l'antiga capital; *Kerman*, on són fabricats els més formosos tapissos perses. Pèrsia posseeix les ruïnes dels magnífics palaus de Persèpolis, Pasagarda, Susa.

*Afganistan* (558,000 quilòmetres quadrats—5.000,000 d'habitants) ultrapassa quelcom els límits de l'Iran, estenent-se al nord de la serralada de l'Indo-Kuch. *Kabul* (60,000 h.), la capital, està situada a la vora del riu del mateix nom, afluent de l'Indo, que obra el camí de l'Índia a través del pas de Keiber. *Herat* (50,000 h.) i *Kandahar* són etapes d'un altre camí de l'Índia, que utilitza el pas de Bolan, obert en els monts Suleiman.

*Belutxistan* (336,000 quilòmetres quadrats — 847,000 habitants) té per capital *Kelat* (14,000 h.).

Pèrsia està repartida entre la influència russa al nord i anglesa al sud. França tenia fins ara el monopoli de les excavacions arqueològiques.

L'Afganistan es manté independent. La part del Belutxistan, el centre de la qual és *Kettah*, està sota la dominació anglesa. Per *Kettah* passa ja el ferrocarril que ve de l'Índia i travessa el pas de Bolan. En la resta del país viuen tribus semiindependents.



## RÚSSIA ASIÀTICA.

Rússia poseeix a l'Àsia els països següents: La *Caucàsia*, l'*Àsia central russa* i la *Sibèria*.

La *Caucàsia* (469,000 quilòmetres quadrats—11.735,000 h.) comprèn el país ocupat per la serralada del Caucas, per les planúries que s'estenen al nord i per les planúries i regions muntanyoses del sud.

La serralada del Caucas s'estén entre els mars Negre i Caspi, amb una llargada de 1,280 quilòmetres. El punt culminant és l'Elbruz (5,646 metres). Altres gegants d'aquesta serralada són: el Kazbek, d'una altitud de 5,043 metres, el Katxian-taú, etc. Cap al centre s'obre el pas de la Creu, situat encara a bona alçada (2,379 metres), travessat per una carretera militar.

Les produccions principals de la *Caucàsia* són els cereals (blat, ordi, blat de moro, etc.); però la riquesa més important és la que es deriva de l'explotació del petroli, abundantíssim en les conques del Kuban, del Tereck, a Bakú i a la península d'Apcheron. A Bakú sol hi ha més de mil cent pous de petroli. Durant certs anys, la *Caucàsia* va arribar a produir més petroli que els Estats Units.

Les ciutats principals són: *Tiflis* (188,000 h.), la capital; *Bakú* (218,000 h.), *Batum* (33,000 h.), *Iekaterinodar* (94,000 h.), *Stavropol* (55,000 h.), etc.

La *Caucàsia*, país trencat, és poblada per una enorme varietat de races. Es troben allí georgians, tcherkesses, armenis, kurds, tàrtars i russos.

L'*Àsia central russa* (3.800,000 quilòmetres quadrats—10.700,000 habitants) comprèn les planúries, en part estepàries, en part desertes, on es troben els llacs Balkach, el llac Aral i el mar Caspi.

L'Àsia central russa s'accidenta cap el sud i sud-est, en les ramificacions occidentals de la serralada del Tian-Chan i del Pamir. Les altes terres que voregen aquesta regió donen origen als dos rius principals: el Syr Daria i l'Amu Daria, que van a morir en el llac Aral després de fertilitzar la regió que travessen. El clima és molt extremat, amb estius sofocants i hiverns amb temperatures de  $-44^{\circ}$ .

El conreu de cereals i cotó, així com la cria de cabres, cavalls, camells i vaques, són les principals fonts de riquesa. El conreu del cotó s'estén cada dia més.

Les ciutats importants són: *Tachkend* (193,000 h.), capital del Turquestan; *Kokan* (115,000 h.), *Samarkanda* (82,000 h.), *Bukara*

(70,000 h.), capital del canat protegit del mateix nom; *Khiva*, capital d'un altre canat protegit.

Rússia ha assegurat la seva dominació, i al mateix temps ha facilitat l'explotació de les riqueses del país, mitjançant la construcció del ferrocarril Transcaspià.

Rússia, demés de facilitar les comunicacions, ha emprès grans treballs d'irrigació i colonització en l'Àsia central russa. Les vies obertes cap al planell de l'Iran asseguren la seva influència a Pèrsia.

La *Sibèria* (12 $\frac{1}{2}$  milions de quilòmetres quadrats—9 $\frac{1}{2}$  milions d'habitants) és quasi tota ella una estensa planúria regada pels rius Obi, Ienisei, Lena, Iana, Kolima, l'Amur, tots ells de llarg curs (l'Obi té 4,220 quilòmetres, unes cinc vegades l'Ebre).

Limiten la Sibèria, pel sud, els monts Altai, que arriben a 4,540 metres amb el mont Bielukha. Els monts Ianobloi separen el vessant de l'Oceà Àrtic del vessant del Pacífic.

Enclavat en una regió muntanyosa es troba el llac Baical, que envia les seves aigües a l'Ienisei.

El clima és molt extremat, trobant-se a Verkhoiansk el punt de la terra on han estat registrades temperatures més baixes.

Dels boscos és explotada la fusta, i hi cacen animals de pell fina, com les d'ermínes, martees, cibelines, guineus, esquiroles, etc. Els rius proporcionen pesca abundant. Els cereals es produeixen bé gràcies als estius de curta durada, però calurosos. La ramaderia té també molta importància en les estepes. Altres fonts de riquesa són les riques mines d'or de l'Altai, així com les d'argent, coure, ferro i hulla, de la qual conté Sibèria reserves considerables. Les ciutats principals són: *Tomsk* (106,000 h.), *Omsk* (90,000 h.), *Tobolsk* (20,000 habitants), *Barnaul*, amb una escola de mines, *Irkutsk* (86,000 h.), *Vladivostok* (84,000 h.), port sobre el Pacífic, que té l'inconvenient de gelar-se durant quatre mesos de l'any.

Ha facilitat molt la colonització la construcció del Transiberià, via fèrria que uneix l'Europa amb l'Extrem Orient passant per Tche-liabinsk, punt de partida a Sibèria, per Omsk, Irkutsk, fins a Karbin. A Karbin es bifurca cap a Vladivostok i cap a Port-Arthur. Un ramal embranca aquesta línia amb la de Pequín.

Rússia ha dirigit fins ara la seva política d'expansió en el sentit d'obrir-se una sortida als mars lliures. A aquesta política obeeix la tendència sempre manifestada a apoderar-se de Constantinoble, la de



arribar a l'Oceà Índic a través de Pèrsia i al Pacífic per la Manxúria. Dues potències li han sortit al pas impedit la realització del seu ensomni: Anglaterra i el Japó (1).

XINA (11.000.000 quilòmetres quadrats.—400.000.000 d'habitants).

La Xina es divideix en *Xina pròpia* i les *possessions exteriors*.

La Xina pròpia es subdivideix pel seu estudi en *Xina del Nord* i *Xina del Sud*.

La *Xina del Nord* comprèn una gran planúria a l'est i una regió muntanyosa a l'oest. La divisió amb la Xina del Sud està constituïda pels monts Tsin Ling, que equidisten aproximadament de les fronteres nord i sud. El clima és molt extremat, amb pluges a l'estiu (2).

La característica de la Xina del Nord és l'existència d'una immensa planúria anomenada la planúria de Petxili, recoberta d'una terra groguenca anomenada *loes*. Aquest loes prové dels sediments dels rius i dels de terres arrencades i transportades pels vents de l'oest. En la època de pluges es torna fertílísim. La planúria és regada per rius importants, com el Pai-ho (Riu Blanc) i el Hoang-ho (Riu Groc).

Aquests rius fertilitzen el país amb les seves aigües, però també són causa de terribles desgràcies. L'Hoang-ho, sobretot, és un riu de curs indecís, que produeix inundacions freqüents. Per a defensar-se, els xinesos l'han canalitzat entre dics de 20 metres d'alçada i 40 a 120 metres de gruix. Malgrat això i de treballar-hi constantment uns 60.000 homes, el riu canvià en diverses ocasions el seu curs, desembocant unes vegades en el mar Groc i altres en el golf de Petxili. Conten que l'any 1887, un canvi de direcció va costar la vida de tres milions d'homes. Aquesta catàstrofe queda explicada en saber que entre Pequín i Nanquín viuen 150 milions d'homes.

La planúria està admirablement conreada; produeix arròs, blat i també mill. No obstant això, el país no arriba a sostenir la seva densa població.

La costa, que és baixa, ha anat avançant fins a unir al Continent una illa pròxima, que és la que avui forma la península muntanyosa de Chan-Tong.

(1) El canvi de règim produït a Rússia en els últims temps i les conseqüències de la gran guerra modificaran segurament aquesta política.

(2) Aquestes pluges d'estiu són degudes als vents monsons, que durant aquesta època de l'any vénen del mar.

El Chan-Tong té grans aventatges: el seu clima és méu suau i els ports no gelen; es cria molta seda i el subsol és ric en mines d'hulla. Viuen en la província d'aquest nom uns 33 milions d'habitants.

Les potències europees, coneixedores de la valor d'aquest país i de la importància de la seva situació, s'han fet cedir terrenys en arrendament. Anglaterra, *Uei-hai-uei*; Alemanya, la badia de *Kia-treu*.

La regió muntanyosa de la Xina del Nord forma un anell que limita la planúria ja descrita. La serralada més alta és la de Vu-tai-chau (3.000 metres), que posseeix els planells molt rics en hulla de les províncies de *Chensi* i de *Kansú*.

Aquesta regió muntanyosa separa les poblacions agrícoles de l'est de les nòmades de pastors dels deserts i estepes de Mongòlia. Per a defensar-se de les incursions dels pobles pastors, els xinesos van construir en el segle III abans de Jesucrist una muralla colossal de 4.000 quilòmetres, la «Gran Muralla», d'una alçada de 6 metres, amb una torre cada dues centes passes.

Les ciutats principals de la Xina del Nord són: *Pequín* (1) (de 600 a 700.000 h.), la capital. Més activa que Pequín és *Tien-tsin* (750.000 h.), port sobre el Pai-ho; *Tsinan-fú* (300.000 h.), capital de la província de Xan-tung; *Si-ngan-fú*, capital del Xenzi, a 10 quilòmetres de l'Huei, afluent de l'Hoang-ho, en el punt d'encreuament d'importants vies de comunicació, fou la capital abans de la Era cristiana. *Lan-tcheu* (500.000 h.) està situat en el punt d'encreuament de les rutes de caravanes que van al Tibet, el Turquestan i la Mongòlia.

La *Xina del Sud* és la part situada al sud dels monts de Tsin-Ling, prolongació de la gran serralada de Kuen-Lun.

El país no ofereix tanta extensió de planúries com la Xina del Nord, i el terreny es va aixecant cap al sud i l'oest.

Els dos grans rius més importants són el lang-tsé-Kiang (Riu Blau) i el Si-kiang. El lang-tsé té un curs de 5.300 quilòmetres i un gran cabal d'aigua, per la qual cota pot ésser considerat com un dels grans rius del món. Grans embarcacions el remonten fins a 1.000 quilòmetres del mar. En el seu curs migrega la rica província de *Sze-Txuen*. Aquesta província és la que produeix més seda i demés un bon tabac, té en abundància, cotó, canya de sucre, arròs i altres productes valiosos. La part més fèrtil és la plana de Txeng-tú, regada pel

(1) Capital del Nord. *Pei* vol dir nord; *King*, capital.



Min, afluent del Iang-tsé, on viuen en un espai reduït uns 4.000,000 d'habitants.

Les principals ciutats de Sze-Txuen són: *Txeng-tú* (500,000 h.), capital del Sze-Txuen, *Txung-king* (600,000 h.), on el Iang-tsé és encara navegable, metròpoli comercial de la província, i altres.

Més avall, el riu rega la ciutat de *Han-keu*, la qual forma una aglomeració de més d'un milió d'habitants. Han-keu té una posició excepcional. Fins allí poden remuntar el riu els grans vapors del mar de la Xina, i demés la ciutat està situada en el punt on convergeixen sobre el riu les vies que provenen dels grans llacs Tung-ting i Poyang, i la que per medi de l'Han, afluent navegable, comunica aquesta part de Xina amb la Xina del Nord. Han-keu és el gran centre de negocis de l'interior i el principal mercat del te.

El curs inferior de l'any-tsé-kiang rega un país on els conreus són intensius i on es produeix la millor seda, arròs i fruits variats. Aquesta regió és unida a la planúria del Nord pel Canal Imperial. La població és molt densa. Les ciutats principals són: *Xang-Hai* (700,000 habitants), el port més antic de la Xina, *Nanking* (1) (267,000 h.), diverses vegades capital; *King-te-txiu* és on es fabriquen les porcellanes més cèlebres.

En la conca del Si-kiang (Riu de l'Oest) es troba *Canton*, primer centre manufacturer de la Xina, on es fabriquen teles de seda, tapisos, mobles, bronzes, etc.

De les províncies meridionals, la més rica en mines és la de *Yunnan*, d'on extreuen coure i estany. *Yun-nan-sen* és el centre de la fabricació d'armes de foc i municions.

La costa de la Xina del Sud és retallada, formant-se *rias* com les de Galícia, i per tant, ben disposada per l'establiment de ports. S'hi troben, entre altres, els de *Hang-txeu*, *Ning-po*, *Fu-txeu* i *Amoy*, enfront a Formosa.

Anglaterra té sobre la illa de *Hong-Kong* el gran port comercial de Victòria. *Macao* és una possessió portuguesa. França posseeix *Kuang-txeu*.

#### LES POSSESSIONS EXTERIORS.

Les possessions de la Xina són: el *Tibet*, el *Turquestan xinès*, la *Mongòlia* i la *Manxúria*.

(1) *Nan* vol dir sud; *King*, capital.

El *Tibet* és un elevat planell a 4,000 metres, voltat de muntanyes gegantesques. Al nord té les terres altes del Kuen-Lun, serralada que arriba a 7,720 metres; al sud les de l'Himalaia.

El clima és excessivament rigorós. La vegetació és pobre, i el terreny ofereix un gran nombre de llacs salats que amb freqüència queden eixuts. Un país així no pot ésser molt habitat (2.000,000 d'habitants). El centre és *Lhassa*, on es troba el sobirà temporal, el *Dalai lama*, cap religiós dels budistes lamistes (1).

Fins a l'any 1904, el Tibet estava tancat als estrangers. En aquesta data, una columna anglesa arriba a Lhassa i aconseguí establir relacions comercials amb l'Índia.

El *Turquestan xinès* és un desert travessat pel riu Lob-nor, que desemboca en el llac Tarim. La població (1.200,000 h.) resideix en els oasis de *Khotan*, *Yarkand*, *Kachgar* i altres.

La *Mongòlia*, travessada per prolongacions de l'Altai, és un immens planell desert voltat d'altres muntanyes. Allí viuen, als voltants del desert de Gobi, els mongols, pastors nòmades. Al peu de les muntanyes es troben alguns centres, que vénen a ésser etapes per a les caravanes: *Kalgan*, *Urga*, etc.

Entre l'Altai i el Tian-xau s'obre un pas anomenat les estepes de la Dzungària, per on s'han dirigit cap a l'est les grans emigracions de mongols i huns.

La *Manxúria* s'estén des de la península de Liao-Tung fins el riu Amur, i està travessada, en part, per la serralada del Gran Khingan.

El país té un clima continental, dominant la vegetació de tipus herbaci. L'agricultura i la ramaderia són les fonts de riquesa. El riu principal és el Sungari, afluent de l'Amur.

La població (potser més de 5.000,000) és composta principalment de colons xinesos. *Mukden* (200,000 h.) és la capital; *Ghirin* (100,000 h.); *Karbin*, punt de bifurcació del Transiberià.

Després de la guerra russo-japonesa, la Manxúria ha quedat sota la doble influència dels russos i dels japonesos. Aquests últims obtingueren, com a resultat de la victòria, en la última guerra russo-japonesa, gran part del ferrocarril de Port-Arthur, i aquest port en arrendament.

(1) A Lhassa hi ha uns 15,000 monjos budistes per una població laica de 10,000 habitants.



EL PERILL GROC. — La Xina, fins a l'any 1842 (tractat de Nanking) no va decidir-se a obrir el seu país al comerç estranger, mostrant-se refractària a tot allò que li pogués venir d'Europa. Avui dia les coses han canviat bastant, i són els xinesos els qui menacen l'Europa i l'Amèrica amb la seva penetració pacífica de *coolis* que treballen acontentant-se amb salaris ínfims. Això ha motivat lleis restrictives de la immigració xinesa i japonesa als Estats Units i a l' Austràlia. Allí on són acceptats lliurement, es distingeixen per la seva resistència en el treball i per la seva sobrietat, triomfant en tots terrenys del blanc.

Europa somniava transformar aquest país immens en un magnífic mercat per als seus productes; però sembla que és el Japó el cridat a realitzar la transformació de la Xina i a aprofitar-se'n.

EL JAPÓ (457,000 quilòmetres quadrats. — 53.000,000 d'habitants).

El Japó és un imperi insular que s'estén des de les illes *Riu-kiu* i *Formosa* al sud fins a les *Kuriles* al nord. Comprèn, demés de les esmentades, les illes de *Yeso*, *Hondo* o *Nipon*, *Sikoku*, *Kiu-sin*, una part de *Sakhalina* i més de quatre-centes altres illes petites.

El Japó es troba en una de les zones més dislocades de l'escorça terrestre, i les seves illes no són sinó restes emergits d'importants serralades enfonsades. Prova també de la poca consistència d'aquesta regió són les grans fondàries que apareixen en el Pacífic, a l'est del Japó, els fenòmens volcànics allí abundants, i els terratrèmols molt freqüents.

El clima és variadíssim, puix l'arc de les illes s'estén des del tròpic a *Formosa*, fins a les terres gelades de *Sakhalina*. No obstant, dos elements suavitzen el clima: els monsons i el corrent tebi del *Kuro-Sivo*.

Els rius del Japó no poden tenir un gran desenrotllament, puix aquest país no té cap punt a més de 115 quilòmetres del mar.

La vegetació es variadíssima, cobrint els boscos d'arbres valiosos la tercera part del país; l'abundància de flors es també extraordinària. El *crisantem* és la flor emblema del Japó. Les costes, molt retallades, són molt riques en pesca. Les principals produccions són l'arròs, el te i la seda. La indústria, existent des de temps antics, continua pròspera; però modernament se li han afegit grans indústries a la europea, entre altres les filatures i les indústries metal·lúrgiques.

La més important de les illes és *Hondo*, que comprèn quasi la

meitat del Japó i té 37.000,000 d'habitants sobre una extensió com la meitat d'Espanya (224,700 quilòmetres quadrats). En ella s'alça el volcà anomenat *Fudji-yama* (3,780 metres), que tant han reproduït en dibuixos els japonesos.

El subsòl de *Hondo* posseeix hulla, així com les altres illes de *Yeso* i *Kiu-siu*. El Japó arriba en total a produir 12 milions de tones d'hulla (Espanya de 5-6).

Demés es troba amiant, petroli, coure i altres rics productes.

Les ciutats principals són: *Toquio* (2.000,000 d'habitants), la capital; *Yokohama* (400,000 h.), el seu port que es comunica amb Europa i Amèrica; *Nagoya* (378,000 h.), centre manufacturer, així com *Osaka* (1.227,000 h.), el centre industrial més actiu de l'Imperi; *Kioto* (442,000 h.), antiga capital, cèlebre pels seus noucents temples consagrats a Buda; *Hiogo-Kobé* (378,000 h.), a la mateixa badia que *Osaka*; *Hirochima* (143,000 h.).

La illa de *Yeso* (1.137,000 h.), situada al nord, té volcans en activitat i un clima rigorós. La pesca és abundant en les seves costes, i el subsòl posseeix carbó i sofre. *Hakodate* és la ciutat més important.

*Sikoku*, al sud de *Hondo*, és una illa molt muntanyosa. Els seus ports són: *Tokuchima* (66,000 h.), *Takamatsú* (37,000 h.), i altres.

La illa de *Kiu-siu* és gran i poblada (7 <sup>3</sup>/<sub>4</sub> milions d'habitants), amb volcans actius. El subsòl conté carbó i bona terra de porcellana, coure i sofre. El seu port més important és *Nagasaki* (176,000 h.), que estableix relacions amb Xina, Corea i Sibèria.

Després de la renglera d'illes de *Kiu-kiu* es troba la illa de *Formosa*, conquerida pel Japó (1894-95) a la Xina. *Formosa* té un clima humit i calent, la qual cosa dona lloc a una vegetació exuberant, i permet el conreu de productes colonials. La capital és *Tai-nokú* (90,000 h.)

La possessió més important del Japó és la Corea, que té una població d'uns 40.000,000 d'habitants. La Corea té un subsòl ric en minerals d'or, coure, ferro i carbó. La seva capital és *Seul* (197,000 h.).

La Corea fou conquerida amb motiu de la guerra russo-japonesa. Demés, el Japó ha obtingut de Xina, en arrendament, la plaça de *Port-Arthur*.

*La revolució i l'expansió japonesa.* — El Japó, fins a l'any 1868, vivia sotmès a l'autoritat d'un cap militar que absorbia les atribucions de l'Emperador. A l'any 1868, els nobles promogueren una



revolució a favor del Mikado (l'Emperador), i des d'allavors no s'ha deturat en el seu magnífic esforç d'assimilar-se la part tècnica de la civilització europea.

INDO-XINA FRANCESA (775,000 quilòmetres quadrats.—17.000,000 d'habitants).

La Indo-Xina francesa comprèn el *Tonquín*, *Annam*, *Cotxin-Xina*, *Cambotja* i *Laos*.

El terreny és molt fèrtil, i en part sotmès a les inundacions dels grans rius, els principals dels quals són el Mecong i el Song-koi (Riu Roig). El clima és, en general, tropical, per trobar-se quasi tot el país en aquesta zona, i els seus productes són variadíssims, essent el més important l'arròs, que es dona molt bé en els terrenys pantanosos. Aquest producte s'exporta en grans quantitats.

El *Tonquín* és ric en variats productes, entre altres l'hulla. En ell es troba *Hanoi* (115,000 h.), la capital de l'Indo-Xina. El seu port és *Hai-phong*. *Namdin* és un centre literari i artístic.

*Annam* està comprès entre el riu Mecong i el mar. La capital és *Hué* (50,000 h.)

*Cotxin-Xina* és en gran part formada pel delta del Mecong. A la vora del riu Saigon es troba *Saigon* (68,000 h.), capital de la Cotxin-Xina, port actiu on arriben les naus a favor de la marea. *Xolon* és una ciutat indígena molt poblada (182,000 h.).

*Cambotja* té una única ciutat important, *Pnom-penh* (62,000 h.), la capital.

*Laos* està situat en la conca superior del Mecong.

SIAM (633,000 quilòmetres quadrats.—7.000,000 d'habitants).

El regne de Siam ocupa la conca del riu Menam i part de les vores del Mecong. Els productes principals són l'arròs, el sucre i la fusta de tec.

Les ciutats més importants estan a la vora del Menam. *Bangkok*, la capital (629,000 h.), és una ciutat amb magnífics palaus i pagodes. *Zimme*, al nord, està situada en la via comercial que uneix la província xinesa d'un-nau amb la baixa Birmània. L'animal de transport en aquesta alta regió és l'elefant.

Els xinesos van invadint pacíficament el Siam, de tal manera que les quatre quintes parts de naus que entren a Bangkok són xineses.

POSSESSIONS ANGLESES A L'INDO-XINA.

*Birmània* (613,000 quilòmetres quadrats—12.000.000 d'habitants). La Birmània és ocupada per les valls dels rius Iraudi i Saluen. El seu producte principal és l'arròs; demés, posseeix ferro, coure, plom, carbó, i els rubins més formosos del món.

Les ciutats més importants es troben a la vora dels rius. *Rangun* (235,000 h.) és la capital de la Birmània i el centre del comerç de l'arròs; *Mandalai* (184,000 h.); *Maulmein* (58,000 h.) realitza un gran comerç amb fusta de tec.

*La península de Malaca*. En aquesta península els anglesos han creat riques plantacions de cafè, tabac, cacau, indi, sagú i pebre. El subsòl posseeix les mines d'estany més riques del món, en el districte de Perak.

La ciutat més important és *Singapore* (228,000 h.), un dels ports més actius del món. Situat a l'extrem de la península, vigila el pas per a l'estret de Malaca, que condueix al mar de la Xina.

ÍNDIA ANGLESA (3.600,000 quilòmetres quadrats.—300.000,000 d'habitants).

L'Índia anglesa comprèn les següents grans regions naturals: la de l'*Himalaia*, les grans planúries de l'*Indus*, del *Ganges* i del *Bramaputra*, i la *península del Dekan*.

El país de l'*Himalaia* ocupa la part nord de l'Índia, on s'alça la gegantesca serralada del mateix nom, la més elevada de la terra. El pic Everest o Gaurisankar té 8,840 metres, el Kantxinxinga 8,580 metres. La zona anglesa ultrapassa al nord-oest la serralada de l'Himalaia, comprenent part de la regió aspra que s'estén fins al Kuen-Lun. En aquesta regió s'alça la gran serralada del Karakorum, el punt culminant de la qual és el Godwin Austen (8,620 metres).

En una depressió es troben les precioses valls de Catxemira, de clima suau, amb la ciutat de *Srinagar* (126,000 h.), la capital. En aquest país es fabriquen els cèlebres xals de Catxemira. En una comarca de difícil accés, s'han conservat independents els petits Estats de Nepal i Butan.

Les grans planúries de l'*Indus*, del *Ganges* i del *Bramaputra*. L'Indus, en deixar les terres altes i després de rebre per la dreta son afluent el Kabul, rega la regió anomenada el *Pendjab*, o regió dels cinc rius. El Pendjab és fèrtil, i produeix blat. La ciutat més impor-



tant és *Lahore* (229,000 h.). Més avall del Pendjab, el riu travessa una regió seca. A partir d'*Haiderabad*, es divideix en els braços del delta. Sobre aquest està situat el port de *Kurratxi* (152,000 h.), molt comercial.

La *planúria del Ganges*, separada de la de l'Indus pel desert de Thurr, ocupa una superfície com dues vegades Espanya. La rega el Ganges, riu sagrat de l'Índia, les aigües del qual purifiquen de tota culpa.

El Ganges uneix el seu delta al del riu Bramaputra, nascut, com l'Indus, en el vessant nord de l'Himalaia. Aquest delta, el més gran que es coneix, que abraça una extensió doble de la de Suïssa, està format per terrenys pantanosos, on pul·lulen les serps verinoses, els elefants, els tigres i altres animals.

A les planúries del Ganges i Bramaputra hi regna una calor tropical, i els monsons provoquen pluges abundants. Tan abundants arriben a ésser, que la vall d'Assan, regada pel Bramaputra, és la regió de la terra on cau més quantitat de pluja (més de 11 m. l'any).

La calor i la humitat han afavorit el desenrotllament de la *jun-gle* o selva verge. No obstant, els conreus van estenent-se, i el país produeix gran quantitat de blat, arròs, iute i te (1).

La població és molt densa; passa de 100.000.000 d'habitants. Les ciutats més importants són: *Calcuta* (1.222,000 h.), situada a l'extrem d'un braç del delta del Ganges, en un punt on, a favor de la marea, arriben les naus; *Delhi* (233,000 h.), la capital de l'Índia, sobre el Djumna, afluent del Ganges; *Benares* (204,000 h.), *Allahabad* (172,000 habitants), *Patna* (136,000 h.).

La *península del Dekan*.— Aquesta península comprèn diversos planells, i presa en conjunt pot considerar-se com a limitada a l'est i oest per les serralades anomenades Ghats orientals i Ghats occidentals. Els planells tenen alçades que oscil·len entre 300 i 1,000 m.

La península rep pluges abundants, i el terreny és fertilíssim en molts indrets. En el planell de Malva, les terres negres afavoreixen el conreu del cotó, així com als voltants de Bombai. En els deltes dels rius es conrea l'arròs, i en altres comarques el cafè, el mill,

(1) A pesar de la seva fertilitat, l'Índia és un país on es deixa sentir la fam quan es perden les collites de cereals. Des de l'any 1896 al 1900, es calcula que van morir de fam uns 19 milions de persones. Els grans treballs d'irrigació empresos pels anglesos tendeixen a regular la producció de cereals.

l'opi, el tabac, etc. El mill és un dels aliments principals dels naturals del país.

El subsòl és ric en mines de robins, diamants i altres pedres precioses, així com en metalls.

La població és força densa. Les ciutats principals són: *Bombai* (980,000 h.), amb indústries de teixits; *Madras* (500,000 h.) és la tercera ciutat de l'Índia; *Haiderabad* (500,000 h.) és capital d'un petit Estat indígena; *Nagpur* (101,000 h.).

França posseeix a la costa establiments a *Pondichery* i *Karical*; Portugal, a *Damao*, *Diu* i *Goa*.

La illa de *Ceilan* ve a ésser un annex a la península del Dekan. El clima hi és càlid, i posseeix les plantacions de te més formoses de l'Índia. El seu port és *Colombo* (158,000 h.).

Anglaterra governa l'Índia per mitjà d'un virrei. El país està dividit en províncies, en Estats protegits en nombre de vuit cents. Per a governar els seus 300.000.000 d'habitants, no té Anglaterra a l'Índia sinó un petit exèrcit de 75,000 homes. Això és la prova més palpable de la seva admirable organització política.

El rei d'Anglaterra porta el títol d'Emperador de l'Índia.

L'Índia exporta grans quantitats de cotó, arròs, iute, blat i altres productes. Modernament, els prínceps del país comencen a emprar les seves quantioses riqueses en empreses industrials.

#### INSULÍNDIA.

L'Insulíndia o Malàsia comprèn grups de illes que es troben entre Àsia i Oceania, però que pel caràcter de la seva fauna i flora, són més aviat asiàtiques. Els grups d'illes són els següents: les illes de l'arxipèlag de la Sonda, que són *Sumatra*, *Java*, *Timor* i altres petites. Demés *Borneo*, les *Cèlebes*, les *Moluques* i les *Filipines*. Totes elles són d'origen volcànic, de clima tropical i molt fèrtils. Els seus productes riquíssims són la gutaperxa, el pebre, el clau d'olor, la nou moscada, la quina, la palmera, d'on extreuen el sagú, fustes magnífiques com la de tec, etc., etc. De totes les illes, la més rica és Java, que és el país que produeix més canya de sucre després de Cuba. Hi és cultivat, demés, el cafè, el tabac, el xinxona o arbre de la quina, de la qual cosa té les plantacions més riques del món, la gutaperxa i espècies. Posseeix Java mines abundants de petroli que competeixen amb les de Rússia i els Estats Units, i les d'estany més im-



portants que existeixen. Això explica que Java pugui sostenir una població de 30.000.000 d'habitants, donant una densitat de 229 habitants per quilòmetre quadrat. *Batàvia* (138.000 h.) és la capital, encara que *Surabaia* (150.000 h.) sigui més populosa.

Totes les illes són colònies holandeses, exceptuades les Filipines, que han passat a mans dels Estats Units, part de Borneo, que és anglesa, i part de Timor, que és portuguesa.

ÀSIA EN CONJUNT (44.100.000 quilòmetres quadrats.—863.000.000 d'habitants).

Àsia, que és considerada com el bressol de la humanitat, ha estat superada per Europa en tots terrenys, degut, entre altres, a les causes següents: l'interior de l'Àsia està mancat de comunicacions; el terreny està irregularment conreat; el poble es manté a un baix nivell de cultura, degut, en part, a les supersticions i a les divisions religioses, i, per últim, la indústria no ha adquirit encara gran importància.

De l'Àsia prové una bona part de la població d'Europa, així com moltes plantes i animals. D'allí provenen el préssec, la cirera, el codony, la taronja i moltes llegums. El gall, el faisà i altres ocells són també asiàtics.

## ÀFRICA

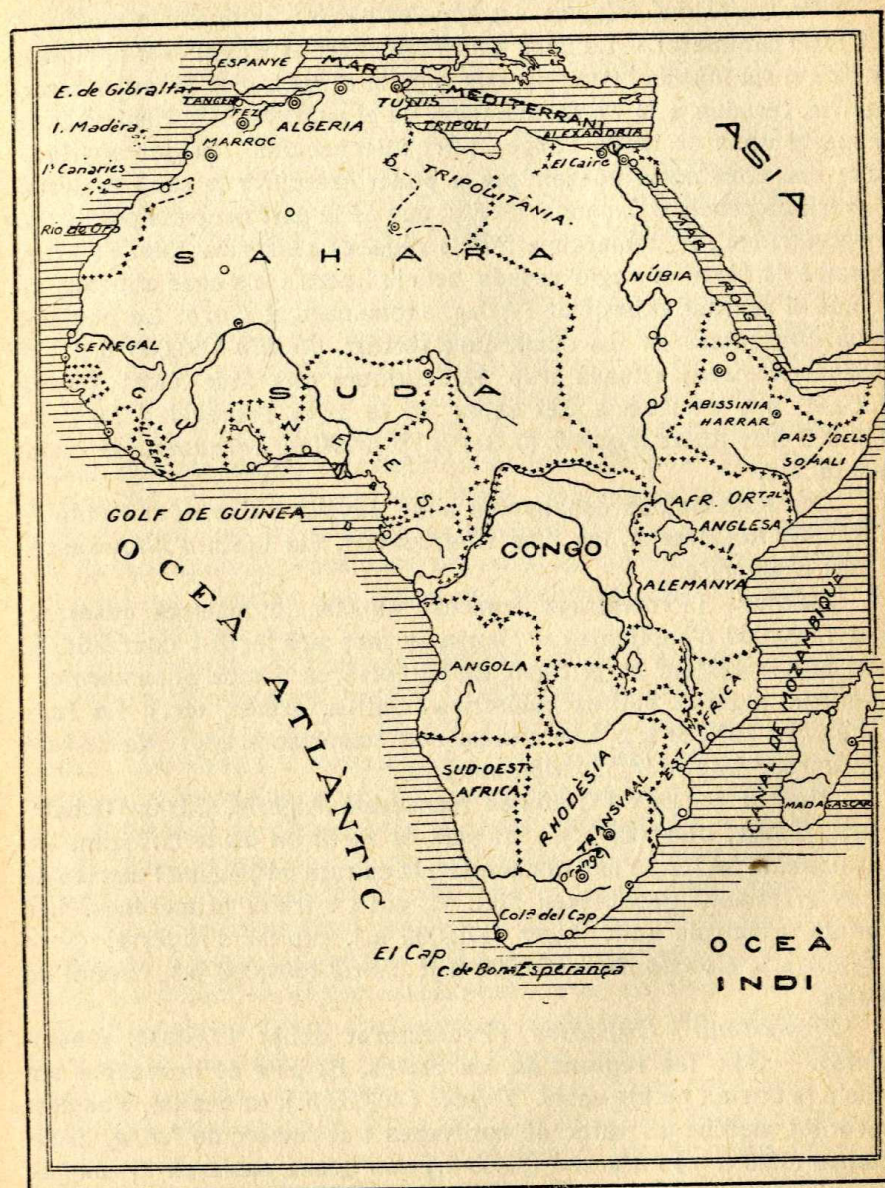
Per al seu estudi es divideix en *Àfrica del Nord*, *Àfrica central* i *Àfrica del Sud*.

### ÀFRICA DEL NORD.

L'Àfrica del Nord comprèn les següents grans regions naturals: la *regió de l'Atlas i de les Sirtes*, la *conca del Nil* i el *desert de Sahara*.

La *regió de l'Atlas* està ocupada per aquesta gran serralada, que s'eleva fins a 4.500 metres i és molt accidentada. Únicament a les costes i en algunes valls amples es troben les terres conreables que porten el nom de *tells*.

França i Espanya dominen aquesta regió, on tenen colònies i exerceixen protectorats.



CARTA D'ÀFRICA



*Protectorat i colònies espanyoles* (30,000 quilòmetres quadrats, 750,000 habitants).— La zona del Protectorat espanyol està compresa entre el riu Muluia i una línia que seguint el riu Lucus fins a Alcazarquivir, termina a la costa atlàntica, en el paral·lel 35°. Enclavada en aquesta zona es troba Tànger, port internacional des de l'any 1911, que ens convindria posseir per a poder assegurar la pau i subjectar les tribus rebels a Espanya. El *Rif*, que és la part ocupada per l'Atlas septentrional, té comarques fèrtils regades pels rius Kert i Martín. També és fèrtil la regió regada pel riu Lucus i els seus afluents, situada al vessant atlàntic de l'Atlas, anomenada el *Garb*. La població s'ha concentrat en les comarques fèrtils: *Melilla* (50,000 h.), que segueix creixent, situada prop de l'albufera dita Mar Xica; *Tetuan* (25,000 h.), residència del califa de la zona protegida; *Larache* (10,000 h.); *Alcazarquivir* (7,000 h.); *Arcilla*; *Xeixauen*, la ciutat santa, etc.

Les possessions espanyoles són: *Melilla* i *Ceuta*, el *Peñón de Vélez de la Gomera*, les illes *Chafarinas*, els illots d'*Alhucemas* i l'illot d'*Alboran*.

*Marrocs* (Protectorat francès: 440,000 quilòmetres quadrats; 3 a 4.000,000 d'habitants).— Ocupa la part més fèrtil i conreada. El riu més important és el *Sebú*. La població es dedica al pasturatge i exerceix algunes petites indústries (catifes, armes, etc.). La capital és *Fez* (97,000 h.). Les ciutats més importants són: *Marrakesh* o *Marroc*, *Mogador*, *Casablanca*, etc.

*Algèria* i *Tunis* (Colònies franceses: Algèria, 5.000,000 habitants; Tunis, 1.960,000 h.).— El país és fèrtil en els *tells*. Grans extensions de terreny s'han conquerit a la cultura mitjançant l'empleu de pous artesianes. Produeixen blat, vi, suro i fruits primerencs. Les ciutats principals són: *Alger* (172,000 h.), capital d'Algèria; *Oran* (90,000 h.); *Constantina* (50,000 h.); *Tunis* (204,000 h.), capital de Tunis.

*Tripolitana* i *Cirenaica* (Protectorat italià: 1.000,000 d'habitants).— Són les regions de les Sirtes. El país és conreable tan sols a la costa i en els oasis. *Trípoli* (40,000 h.), la capital, s'ha desenrotllat mercès al tràfec de caravanes i al comerç de l'*alfa*. *Ghadames* (12,000 h.) i *Mursuk* (3,500 h.) són grans oasis en el camí de les caravanes que trafiquen amb el Sudan. *Mursuk* està en el centre dels oasis de Fezzan.

El *Sahara*, gran com quasi tota Europa, és un mar de pedra i sorra, travessat per les altes muntanyes del Tibesti (2,700 metres).

La occidental és la part pedregosa; la oriental, que porta el nom de desert de Líbia, és un veritable mar de sorra.

El clima és ardent a causa de la situació del Sahara dintre el tròpic. De dia, el termòmetre arriba de vegades a assenyalar 50°; de nit, degut a la manca de vegetació, d'humitat i de boires que retinguin la calor, es produeix una forta irradiació, i la temperatura baixa sota zero.

L'únic medi de comunicació en aquest país és el camell, animal sofert que disposa d'uns peus adequats per a trepitjar la sorra, i un estómac que li permet viure uns quants dies sense beure. Es necessiten uns tres mesos per travessar el desert de Trípoli al Sudan.

El *Sahara espanyol* o *Río de Oro*.— A l'extrem occidental del Sahara, posseix Espanya el territori anomenat Río de Oro, que s'estén des del riu Draa fins el cap Blanc. La costa és baixa i de difícil accés, formant una llarga badia, la badia de Río de Oro. La principal font de riquesa és la pesca, molt abundant en aquells mars. L'interior és ocupat per nòmades que viuen del pasturatge. *Villa Cisneros* és la capital de la colònia.

La *conca del Nil* comprèn l'Egipte i Núbia, i part de l'Abissínia.

*Egipte* (Protectorat anglès: 11.000,000 d'habitants).— L'Egipte comprèn únicament la vall del Nil, formant un llarg oasi entre dos deserts, que s'estén d'Assuan al mar, en una distància de 1,200 quilòmetres. «El Nil és el pare de l'Egipte», deien els antics, i res no és més cert. El país té un clima d'una sequedat extrema, i a la costa cau al cap de l'any una quantitat de pluja equivalent a la meitat de la que cau a Barcelona. Sense el Nil, el país fora un desert, però aquest riu fecund, demés de regar grans extensions de terreny, cada any, a principis de juny, comença a pujar de nivell, inundant el país. Durant el mes d'Octubre baixen les aigües, quedant el terreny recobert d'un llot fertíllissim, on els habitants s'apressen a sembrar-hi blat. Avui s'aprofiten millor les aigües i s'eixampla l'àrea conreable per mitjà de canals de regatge, que reben l'aigua de dues grans rescloses: la una en el delta, anomenada la *Gran barrera del Nil*, i l'altra a *Assuan*.

L'Egipte produeix gran quantitat de blat, blat de moro, canya de sucre, sorgo, i el cotó anomenat *jumel*, que s'exporta en quantitats molt importants.



Les principals ciutats són: *El Caire* (654,000 h.), emplaçada en el lloc de l'antiga Memfis, en començar el delta i prop de la piràmide i de l'Esfinx famosa; *Alexandria* (332,000 h.), fundada per Alexandre Magne. A l'extrem de les dues boques del Nil, *Roseta* (14,000 h.) i *Damieta* (29,000 h.); *Zakazig* (35,000 h.); *Mansurah* (40,000 h.), centre del conreu de cotó.

En el *Fayum*, país fèrtil ocupat pel llac Moeris o Birket-Karun, es troba *Medina-el-Fayum* (33,000 h.). A l'interior es troba *Assuan* i ruïnes de ciutats i temples famosos, com les de Tebes; *Tuxor*, *Karnak*, etc.

*Núbia*.—L'Egipte termina a Uadi-Haffa, anomenant-se Núbia tot ço que s'estén des d'aquí fins al Sudan. Entre la Núbia i l'Egipte, la navegació pel Nil queda interrompuda per una sèrie de catarates o ràpids.

A Núbia rep el Nil dos afluents importants, el Nil Blau i l'Atbara, provinents de l'Abissínia. A la part Sur de Núbia apareixen ja pluges més abundants i la vegetació canvia, anunciant ja les savanes herboses del Sudan.

*Jartun* (30,000 h.), en la confluència dels dos Nils, és la capital de Núbia i del Sudan egipci.

*Berber*, també a la vora del Nil, està unida per ferrocarril als ports del mar Roig anomenats *Suakin* i *Port Sudan*, ports de tot el Sudan, especialment aquest últim, predestinat a ésser el més important del Mar Roig.

Al sud de Núbia es troba l'alt Nil, amb el seu afluent el Bahr-el Gazhal, ocupant una part de l'Àfrica central anomenada el *Sudan Egipci*. El Nil recorre aquest país després de sortir del llac Albert.

*Fashoda* és la ciutat més important.

El canal de Suez, que travessa l'istme que uneix l'Àfrica a l'Àsia, fou inaugurat l'any 1869. Té 164 quilòmetres i una fondària de 8 metres. El canal escurça considerablement el viatge d'Europa a la Índia. A l'entrada del canal pel Mediterrani es troba *Port Said* (42,000 habitants).

#### ÀFRICA CENTRAL.

L'Àfrica Central comprèn: el *Sudan*, la *Guinea*, la *conca del Congo* i la *regió dels grans llacs*.

El *Sudan*, que significa «país dels negres», s'estén des del Senegal fins a la península dels Somalis, en una faixa que exclou la regió

de la costa del Golf de Guinea. Pot dividir-se en *Alt Sudan*, *conca del llac Tsad*, regió de l'alt Nil, ja estudiada, i *Abissínia*.

L'*Alt Sudan*, és tota la part muntanyosa (massís de Futa-Djalón, monts de Sokoto [2,100 m.]) de l'oest, país de clima tropical on apareix ja en part la selva tropical, perquè aquesta es veu afavorida pel clima càlid i pluges abundants; però el tipus de vegetació característica és el de tot el Sudan, és a dir, la planúria herbosa. Els rius principals són: el Senegal, el Gàmbia, el Níger amb el seu afluent, el Benné.

Tots els cereals es donen bé i es recol·lecta arròs, araquida, tabac, cotó i també canya de sucre, pebre i cautxú. Les poblacions són: *Sokoto*, *Kano*, *Tombuctú*, punt de partida de les caravanes que van als Marrocs.

La *conca del llac Tsad* comprèn les dels rius que hi desemboquen. El principal és el Chari. El llac Tsad és molt extens i poc pregon. La seva extensió varia molt segons les pluges. En les seves aigües es banyen gran nombre de ramats de hipopòtams.

El país que ocupa és més aviat una planúria herbosa, on se cria bestiar; però també és conreat i produeix mill, cotó i altres productes.

*Abissínia* és un país muntanyós, que s'aixeca abrupte entre els que el rodegen. Tot el país és ocupat per alts planells, pics, cons d'antics volcans que fan d'aquest un dels països més accidentats del món.

El clima és tropical en les valls baixes, però fred en les altures, que allí arriben a 4,600 metres. Les comunicacions són molt difícils, i això explica que l'Abissínia s'hagi mantingut independent i hagi conservat, entre mig de poblacions musulmanes, la religió cristiana de rit copto des del segle iv.

La major part dels rius de l'Abissínia envien llurs aigües al Nil (Atbara, Nil Blau, etc.).

*Addis* o *Ades* (80,000 h.) és la capital, *Harrar* (40,000 h.) és molt comercial, *Goudar* és l'antic centre polític.

A la costa s'han instal·lat els italians a la colònia *Eritrea*, el port de la qual és *Massauah*; els francesos a *Obok*, amb el port de *Djibuti*; els anglesos a la *Somàlia britànica*, amb els ports de *Zeila* i *Berbera*.

Des del cap Guardafur fins a l'Àfrica Oriental alemanya s'estén la *Somàlia italiana*, amb els ports de *Obbia* i *Magdichu*.



La Guinea comprèn la costa del golf de Guinea al sud de l'Alt Sudan. El tipus de vegetació és la selva verge exuberant, i els productes útils són la nou de Kola, el caixú, el cafè, les bananes, el coco, l'arbre de la mantega, etc.

A la Guinea desemboquen els rius de l'Alt Sudan i alguns altres. La costa és molt malsana per l'uropeu.

La Guinea està dividida políticament de la manera següent: Anglaterra posseeix *Santa Maria de Bathurst*, *Serra Lleona*, *Costa d'Or*, la *Nigèria*. França, la *Senegàmbia*, la *Costa de Vori*, el *Dahomey*. Portugal, la *Guinea portuguesa*. Alemanya, *Togo* i *Camarones*.

La República de *Libèria* és un estat independent, que té *Monròvia* per capital.

Espanya té la *Guinea espanyola*, territoris del riu Muni compresos entre els rius Muni i Campo. La capital de la colònia és *Bata*.

La *conca del Congo*, que és el riu més cabdalós de l'Àfrica, està quasi tota ella ocupada per la selva tropical. El Congo pren aquest nom després de juntar-se el Lualaba i el Luapula. Rep nombrosos afluents, els principals dels quals són l'Ubangui i el Kassai. Malgrat alguns obstacles, el Congo i llurs afluents constitueixen una xarxa navegable de 10,000 quilòmetres.

Els habitants, negres de raça *bantú*, treballen lleugerament la terra en els llocs desembarçats de bosc, i no poden desenrotllar la ramaderia perquè abunda aquí la mosca *tsé-tsé*, que mata els cavalls i bous i produeix la terrible malaltia anomenada *malaltia de la son*. Algunes tribus, quan no troben carn, practiquen l'*antropofàgia*.

El Congo pertany, en sa major part, a Bèlgica. Té uns 2.382,000 quilòmetres quadrats i 15.000,000 d'habitants. Les ciutats són: *Matadi*, la capital, unida per un ferrocarril a *Leopoldville*. *Boma* és la residència del govern. Aquesta colònia produeix, sobretot, vori i caixú; els belgues fomenten les plantacions de cafè, cacau, vainilles i tabac.

França posseeix, al nord, el *Congo francès*, amb les poblacions de *Libreville* i *Brazzaville*.

La *regió dels grans llacs*.—L'Àfrica oriental des del riu Zambeze fins a l'alt Nil, té el caràcter d'un elevat planell dintre del qual s'obren dos immensos enfonsaments ocupats per una sèrie de llacs. Els principals són: el Victòria (el segon del món), el Tanganika, el Niasa, el Rodolf, l'Albert, el Moero, el Bangoueolo i altres. Les aigües

d'aquests llacs van a parar a alguns dels grans rius africans. Així les del Victòria donen neixement al Nil; les del Tanganika van a parar al Lucuya i Congo; les del Niasa van a parar al Zambeze pel seu afluent el Xiré.

A la vora d'aquesta zona d'enfonsament, zona que no és altra cosa que la continuació de la gran esquerda que es continua cap al nord pel Mar Roig i pel Gohr de Palestina, han aparegut fendiments volcànics que han donat origen a les enormes moles del Kilimandjaro (5,893 metres), punt culminant de l'Àfrica, al Kenia (5,069 metres), al Ruwenzori i a altres colossos.

El tipus de vegetació és la savana herbosa, sobre la qual es destaquen grups d'acàcies, mimoses i baobabs. Corren per les savanes búfals, antilops, zebres, elefants, girafes i també tigres, lleopards i hienes. A la vora dels llacs viuen hipopòtams i rinoceronts.

El pasturatge i l'agricultura són les ocupacions principals dels habitants negres de raça *bantú*. La ramaderia es veu detinguda per la mosca *tsé-tsé*, que es troba en la comarca del llac Victòria. En algunes localitats es troben plantacions de cafè, cotó, canya de sucre i també mill, blat de moro i arròs en els llocs pantanosos.

Anglaterra, Alemanya i Portugal s'han apoderat d'aquesta regió africana. Anglaterra posseeix l'*Àfrica oriental anglesa*, amb el port de *Mombasa*, la capital. De Mombasa, o millor dit, de *Kilindini*, arrenca una línia fèrria de 935 quilòmetres que arriba fins a *Port-Florència*, sobre el llac Victòria. Anglaterra posseeix, demés, a la costa, la illa de *Zanzíbar*, primer centre comercial de l'Oceà Índic.

Alemanya posseeix l'*Àfrica oriental alemana*. El port principal és *Dar-el-Salam*, capital de la colònia. Portugal té *Mozambique*.

#### ÀFRICA DEL SUD.

L'Àfrica del Sud ve a ésser un ample planell separat del mar per plecs muntanyosos. A l'est, els monts Draken o del Dragó (3,000 metres); a l'Oest, serralades que puguen fins a 2,000 metres, i cap al sud esglaons paral·lels com el Nieuweveld i Zwarte Berg, entre els quals s'estenen les estepes àrides dels Karru.

Els rius, exceptuant el Zambeze, són poc cabdalosos i alguns no arriben al mar. A l'Atlàntic desemboquen el Kumene i l'Orange, rius d'estepa, irregulars, quasi bé inútils per a l'home. A l'Oceà Índic desemboca el Zambeze, riu llarg que té l'inconvenient de veure inter-



romput el seu curs per una sèrie d'esglaons i salts, el més important del qual dona origen a les famoses catarates Victòria.

En aquestes catarates el riu es despenya d'una alçada de 72 metres, veient-se la columna de vapor que s'aixeca fins a 32 quilòmetres de distància. En el mateix mar desemboca el Limpopo, de modest cabdal.

L'Àfrica del Sud té climes molt diferents. La *regió del Cap*, al sud, té un clima temperat que recorda el clima mediterrani. La costa atlàntica, degut al corrent fred de Benguela, té un clima d'una sequedat extraordinària que converteix el país en un desert, comparat sovint al desert d'Atacama de Xile. El vessant Atlàntic, o país de *Natal*, frueix de pluges abundants i d'un clima càlid. L'interior té, en general, poca pluja. Per això es troba aquí un gran desert, el *Kalahari*, i la major part de la població ha de viure de la ramaderia. A mesura que es puja cap al nord augmenten les pluges i s'arriba a la zona afrondant amb la selva tropical.

L'Àfrica del Sud està dividida entre Anglaterra, Alemanya i Portugal.

Anglaterra posseeix: 1.<sup>er</sup> La *Colònia del Cap*, que produeix cereals, fruits mediterranis i vins de molt bona qualitat (vins de Constança) i tabac. La ramaderia constitueix un dels recursos fonamentals. Es crien en els Karrus bous i moltons de llana molt apreciada, cabres d'Angora i per últim avestruços.

A aquestes riqueses s'afegeix la minera, que ha produït una pregon transformació en el país. Les mines més importants són les de diamants de Kimberley; demés són explotats coure i hulla.

Les ciutats principals són: la ciutat del *Cap* (67,000 h.), capital de la colònia; *Kimberley* (29,000 h.); *Port-Elizabeth* (30,000 h.); *Durban* (69,000 h.).

2.<sup>on</sup> El *Natal*, que rep pluges abundants i produeix canya de sucre, bananes, blat de moro, tabac i te. També es crien en el Natal bous i avestruços. Del subsòl n'extreuen hulla.

3.<sup>er</sup> L'*Orange*, que és un país on els únics recursos provenen de la ramaderia. *Bloemfontein* és la capital.

4.<sup>rt</sup> El *Transvaal*, incorporat, com Orange, a Anglaterra en els anys 1906-1907, fóra un país de ramaders si no s'haguessin descobert les seves riques mines d'or prop de Johannesburg, en allò que és anomenat el Witwatersrand. El Rand està cenyit per un cinturó de jaci-

ments de diamants. És aquí on s'ha trobat el diamant més gran del món, anomenat Cullinan. Pesa 623 grams i val 30 milions de pessetes. Però el Transvaal posseix encara més. Prop de l'or es troben riques mines de hulla.

*Johannesburg* (237,000 h.) és la ciutat de l'or. *Pretòria* (50,000 h.) és la capital.

5.<sup>t</sup> El *Betruanaland* que ocupa gran part del desert de Kalahari, poblat pels *bosqueman* o *bushmen*, poble de color groguenc, petit i degenerat que viu de la caça. També hi viuen *hotentots* i *betruans*, dedicats a la ramaderia.

6.<sup>è</sup> La *Rodèsia* o *Àfrica central anglesa*, que són adquisicions relativament recents on tot just han començat a aprofitar els recursos naturals. La Rodèsia posseeix, entre altres riqueses, or i carbó. *Buluvayo* i *Salisbury* són centres de població.

En total, les possessions angleses de l'Àfrica del Sud tenen una extensió de 3.227,006 quilòmetres quadrats amb una població de 8.300,000 habitants.

A l'Àfrica del Sud viuen gran nombre de *boers*, els quals han quedat sotmesos a Anglaterra.

Alemanya té a l'Àfrica del Sud la colònia nomenada *Àfrica occidental alemanya*. La costa és un desert i la població principal s'ha establert a l'interior, a *Windhvek*.

Portugal posseeix *Angola*.

LES ILLES D'ÀFRICA. — Les de l'Atlàntic són: les *Azores* i *Madera* (portugueses), les *Canàries* (espanyoles), les de *Cap Verd* (portugueses), *Fernando Poo*, *Corisco* i *Elobei* (espanyoles); les de *Príncep* i *Santo Thomé* (portugueses); *Ascenció*, *Santa Elena* i *Tristan d'Acunya* (angleses).

A l'Oceà Índic es troben *Madagascar*, capital *Tananarivo*, les *Comores* (franceses); les *Mascarenyes* (franceses i angleses); les *Seychelles*, les *Almirants* i *Socomotora* (angleses).

L'arxipèlag de les Canàries està constituït per les illes següents: *Tenerife*, *Gran Canària*, *Fuerteventura*, *Lanzarote*, *Gomera*, *Palma* i *Hierro*. A Tenerife s'alça un gran volcà, el Teide (3,700 metres). En la bella vall d'Orotava, al peu del Teide, es troben magnífics hotels i establiments on van a buscar la salut els atacats de tuberculosi.



Els productes de les illes corresponen al seu clima temperat. Són plàtans, hortalisses, fruites, etc.

Les poblacions més importants són els ports de *Santa Creu de Tenerife* (63,000 h.) i el de *Las Palmas* (63,000 h.), a la Gran Canària. Les Canàries tenen una extensió de 7,200 quilòmetres quadrats i 444,000 habitants.

De les illes espanyoles del Golf de Guinea, *Fernando Poo* és la més important. Envia gran quantitat de cacau a Espanya.

Resum d'Àfrica: 30.000,000 de quilòmetres quadrats i 142.000,000 d'habitants.

Àfrica pot comparar-se a un gegant negre dominat per la petita Europa, que l'explota però al mateix temps l'educa. Els únics Estats independents són Abissínia i la República de Libèria.

## OCEANIA

És anomenada Oceania la part de món que comprèn un petit continent, *Austràlia* i grups d'illes escampades en el Pacífic, entre Àsia i Amèrica.

*Austràlia* amb *Tasmània*, *Nova Zelanda* i les illes *Fiji*, formen un grup apart nomenat *Australàsia*. Les altres illes formen tres grups més: la *Melanèsia*, la *Polinèsia* i la *Micronèsia*.

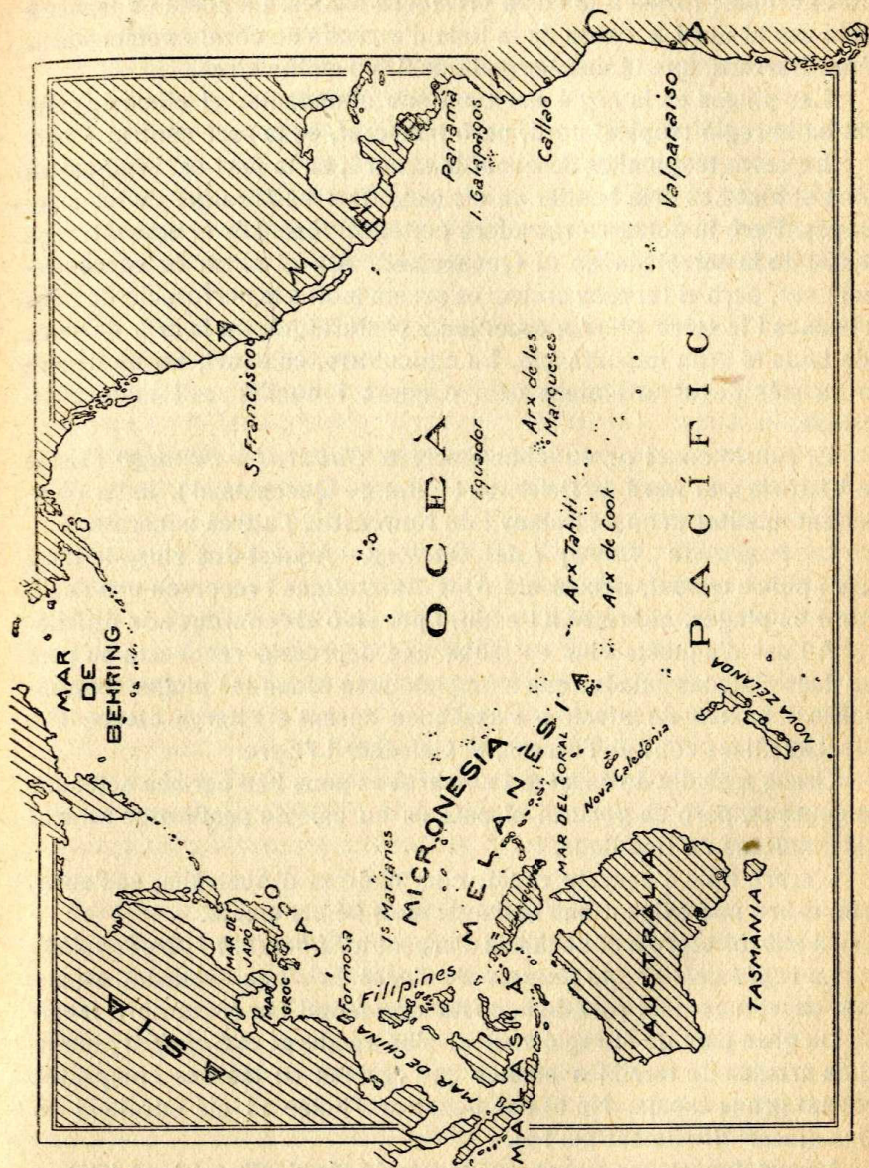
### AUSTRALÀSIA.

*Austràlia* amb *Tasmània* (7.700,000 quilòmetres quadrats i 4 milions d'habitants).

*Austràlia* és el més petit dels continents, però el més vell de tots. El país té, en general, la forma d'un planell vorejat a l'est i sud-est de l'única serralada important, anomenada *Serralada Australiana*. Aquesta s'estén de nord a sud i té el seu punt culminant, el pic *Townsend*, en els monts *Kosciusko* (2,200 metres).

Les grans regions naturals de *Austràlia* són: la *Serralada australiana*, les *conques del Darlin i Murray* amb la *regió dels llacs* i el *gran desert de l'oest*.

La *Serralada australiana* pren diferents noms (muntanyes *Blaves*, *Alps australians*, etc.). El vessant marítim de la serralada és



CARTA D'OCEANIA



molt abrupte; forma a la costa precioses badies. La costa és inaccessible cap al nord a causa de la línia d'arrecifs de coral anomenada la Gran Barrera, que té una llargada de 2,400 quilòmetres.

Les pluges en la regió marítima són abundants; el clima és calorós en la regió tropical nord, però temperat, en la part central i sud.

La selva tropical es desenrotlla al nord; en la part est i sud-est es dona el blat i es cria bestiar en els magnífics pasturatges de les muntanyes. Però la comarca ramadera per excel·lència és el vessant occidental de la serralada en el Queensland. Allí el clima és excessivament sec, però el terreny cretaci es presta molt a la perforació de pous artesianes i la terra ofereix excel·lents pasturatges, on la cria de bèns i de bous té gran importància. La agricultura, en canvi, no es desenrotlla més degut als atacs dels cangurs i conills, allí molt nombrosos.

El subsòl conté or en abundància a *Ballarat* i *Bendigo* (Estat de Victòria), al nord de Brisbane (Estat de Queensland), hulla d'excel·lent qualitat prop de Sidney i de Newcastle, i altres minerals.

La *conca de Murray i del Darling*.—Aquest dos rius, de llarg curs i pobre cabdal, neixen als Alps Australians i recorren una regió pobre en pluges, sobretot a l'estiu, i per això els conreus són difícils.

A l'est d'aquests rius es troba una depressió recoberta en part per llacs d'aigües salades que s'omplen quan cauen les pluges tempestuoses i baixen de nivell o s'assequen durant els llargs eixuts. Els principals llacs són: el Torrens, el Gairdner i l'Eyre.

Grans treballs de regatge i nombrosos pous han permès estendre els conreus, però en general el país és un país de pasturatge on s'hi crien moltons de fina llana,

L'arbre típic d'aquesta regió, com d'altres d'Austràlia, és l'eucalipte, arbre poc exigent que resisteix molt bé els eixuts.

El subsòl ofereix abundància d'argent a *Silberston* i *Broken Hill*.

La *regió dels grans deserts de l'oest* és d'una sequedat espantosa, exceptuant una part de la costa occidental i la costa nord tropical. De gran part de la regió central s'ha apoderat el *Spinifex*, herba rígida armada de terribles punxes que creixen en masses compactes ocupant grans espais. No hi pot penetrar l'home ni els cavalls, i es deixa atacar difícilment pel foc.

Aquest desert, tan pobre en vegetació, és ric d'or. L'any 1892 es van fer els primers descobriments d'aquest metall, i avui les explota-

cions d'aquesta regió, centrades a Kimberley i Coolgardie, són les més importants d'Austràlia.

A la costa occidental, en el tròpic, es pesquen perles, i en alguns indrets s'exploten boscos de sàndal.

*La població d'Austràlia*.—Els indígenes d'Austràlia pertanyen a una de les races de més baix nivell intel·lectual que es coneixen. La ocupació principal d'aquests infeliços és la caça. Quan aquesta manca els australians practiquen l'antropofàgia o mengen tota mena d'animals, com cues de llangardaixos, serps, etc. Avui han quedat reduïts a 250,000 individus.

La població activa i progressiva és tota ella provinent de la immigració anglesa principalment.

Les ciutats principals estan situades en la proximitat dels districtes miners i són les següents: *Sydney* (511,000 h.), capital de l'Estat de la *Nova Gales del Sud*, situada en una de les badies més formoses del món i prop de riques mines de hulla. És una ciutat de ramaders. En el mateix Estat, *Newcastle* (55,000 h.), gran centre carbonífer. *Melbourne* (508,000 h.) és la capital de l'Estat de *Victòria*. Aquesta ciutat posseix cases fins de deu pisos, i recorda quelcom les ciutats americanes. A Melbourne es publica l'«Argus», un dels diaris més importants del món. *Brisbane* (152,000 h.) és la capital de *Queensland*; exporta a Anglaterra carns congelades. *Adelaida* (174,000 h.), capital de l'Estat de la *Austràlia Meridional*, és a 9 quilòmetres del mar. El seu port és *Port-Adelaida*. *Perth* (54,000 h.) és la capital de l'*Austràlia Occidental*. De Perth arrenca el ferrocarril que uneix aquest port amb *Coolgardie*, ciutat situada en mig del desert, que no posseeix a 150 quilòmetres a la rodona ni un bri d'herba, i que deu tota sa vitalitat a l'explotació de l'or.

*Particularitats de l'Austràlia*.—Austràlia, separada des de les primeres èpoques geològiques, del continent asiàtic, ha conservat una fauna especial. Els exemplars més notables són el cangur, que abunda en el nord i nord-est, atacant les plantacions i constituint una veritable plaga, car és un animal agilitíssim i difícil de caçar; l'ornitorinc, que és un tipus intermedi d'ocell i mamífer; el *dingo*, un gos salvatge especial d'aquest continent, i altres. Manquen, en canvi, els animals asiàtics que s'avindrien perfectament en aquest clima.

Dels animals indígenes cap no ha pogut ésser aprofitat pels europeus. Aquests han introduït allí el toro i el moltó, que s'han desenrot-



llat admirablement, així com el conill, que tant ha prosperat que s'ha convertit en un perill pels camps. Tots els medis, inclús la inoculació de malalties contagioses, han estat assajats per a destruir aquests terribles rosegadors.

*La riquesa de l' Austràlia.* — Austràlia, malgrat la seva reduïda població (4.000.000 h.), té un comerç activíssim. El principal article d'exportació és la llana (exporta 729 milions de pessetes l'any). Aquest producte es deu a la cria de moltons en gran escala, a que es presta el clima sèc i les pastures salades de l'interior. També exporta carns congelades.

El segon article d'exportació és l'or (238 milions de pessetes), que allí abunda, com havem vist. Ve després el blat (121 milions de pessetes), que es produeix a la comarca situada al sud del Murray, i el coure (91 milions de pessetes). Demés, Austràlia envia a Europa grans quantitats de mantega (72 milions de pessetes).

Tasmània està unida a Austràlia per una plataforma submarina i dista d'ella uns 270 quilòmetres. És una illa de clima saludable amb altures que arriben a 1.500 metres. Tasmània té uns 180.000 habitants.

*Hobart* (25.000 h.) és la capital.

Austràlia i Tasmània formen una confederació que té per capital *Dalgety*, situada a 500 quilòmetres de Melbourne i de Sidney. La confederació porta el nom de «Commonwealt of Australia».

NOVA ZELANDA està composta per dues illes separades per l'estret de Cook, i que juntes tenen una forma que recorda molt la de Itàlia, i una extensió aproximada.

La illa del Sud està travessada de nord a sud cap a la part occidental pels Alps Neozelandesos, que culminen en el Mont Cook (3.768 metres). Són famoses en aquestes muntanyes les magnífiques geleres, algunes de les quals arriben quasi fins a tocar el mar.

En la illa Nord són molt accentuats els fenòmens volcànics. Són famosos els cràters del Ruapehu i del Tongariro, i els geisers, solfatares i fumeroles de la comarca meravellosa nomenada *País del Rei*. Un dels geisers llença un raig d'aigua a 350 metres.

Les costes occidentals de la illa del Sud són veritables fiords com els de Noruega; la costa oriental ofereix formoses badies que no són altra cosa que cràters de volcans submarins ocupats per les aigües. Les costes de la illa del Nord són també molt pintoresques.

El clima de Nova Zelanda es temperat i el país rep abundància de pluges. Produeix grans quantitats de civada, i explota altres productes com són la fusta dels seus magnífics *pins kauris*, el *Pteris esculenta*, l'arrel de la qual és molt nutritiva, i el *phormium*, que es conrea per les seves fibres, que serveixen per a fer cordes, veles i teixits.

La ramaderia és una gran font de riquesa, així com la mineria: or i hulla. Els principals articles d'exportació, per ordre de importància, són la llana, carns congelades, mantega i or.

La població indígena és de raça *maori*, en nombre avui reduït a 47.000. La població total d'origen anglès és de prop d'un milió d'habitants. Les ciutats principals són: *Wellington* (64.000 h.), la capital; *Aukland* (82.000 h.), prop de mines d'or; *Dunedin* (56.000 h.) i *Christchurch*.

LES ILLES FIDJI, d'origen volcànic, són en nombre de 200. Les terres que més es destaquen són *Vanua-Levu* i *Viti-Levu*. Les illes produeixen canya de sucre, blat de moro, cocos i bananes, i també cafè i te. Tenen una població de 100.000 habitants, composta de *papues*, *polinesis* i europeus.

Tota l'Australàsia està composta de colònies angleses que frueixen de la més àmplia llibertat.

#### MELANÈSIA.

La Melanèsia (1) comprèn la gran illa de *Nova Guinea* i demés l'*Arxipèlag de Bismarek* (Alemanya); les illes *Salomon* (Alemanya-Anglaterra); les *Noves Hèbrides* i la *Nova Caledònia* (França).

La Nova Guinea és la més gran de les illes existents, d'extensió com una vegada i mitja la d'Espanya; el terreny s'hi alça fins a 4.000 metres (Mont Victòria i Mont Albert Eduard). Com que està situada en la zona tropical, és recoberta de la selva verge, i gran part del país queda inexplorat. A les hisendes són conreuats la canya de sucre, el cotó, el tabac, el sagú, el coco, etc.

Els indígenes són de raça *papua*. Els papues són de color de xocolata, tenen una cabellera llanosa i una talla mitjana.

La Nova Caledònia adquireix importància degut a les mines de níquel que s'hi exploten.

(1) La Melanèsia deu el seu nom a la raça negra de *papues* que la pobla.



LA POLINÈSIA.

Les illes de la Polinèsia s'estenen des de les illes Fidji a les de *Pasqua*; i des de les illes *Sandwich* a la Nova Zelanda. El grups principals són: les illes *Hawai* o *Sandwich*, les illes *Samoa*, les *Tonga*, les de la *Societat*, *Marqueses* i les illes *Pasqua*, que són xilenes.

Els Estats Units posseeixen la illa *Hawai* i part de *Samoa*; *Alemanya*, part de *Samoa*; *Anglaterra*, les *Tonga*; *França*, les illes *Societat* i *Marqueses*.

Les illes *Hawai* són d'origen volcànic i en elles s'alcen el *Mauna Kea* i el *Mauna Loa*, volcans que passen de 4,000 metres. El país produeix canya de sucre, però el més important que té és la situació entre els Estats Units, que se n'apoderaren en 1898, i les Filipines, també nord-americanes. *Honololú* (39,000 h.) és el port i capital de la colònia.

El havanesos, i en general els polinesis, són una raça valenta i intel·ligent, d'excel·lents navegants i que ha sabut crear veritables obres d'art. Avui tendeixen a desaparèixer a causa del contacte amb els europeus.

LA MICRONÈSIA.

La Micronèsia comprèn els grups d'illots de coral següents: el de les *Carolines*, *Marianes*, *Palaos* i *Marshal*, totes elles sota el protectorat alemany. Les *Carolines*, *Marianes* i *Palaos* foren venudes a *Alemanya* quan *Espanya* va perdre les Filipines. Els Estats Units posseeixen les illes *Guam*. Les illes *Gilbert* són angleses.

Els micronesis són com els polinesis bons navegants, i en general viuen de la pesca. Aquest poble és habilíssim en els treballs de fusta.

El volum titolat *Amèrica* porta una bibliografia crítica de Geografia general.

És propietat del Consell de Pedagogia de la Diputació de Barcelona  
Reservats els drets de traducció i reproducció

A PUNT DE SORTIR



P. J. M.ª DE BARNOIA  
De la Junta de Ciències Naturals

RESUM DE BOTÀNICA

PEL

P. JOAQUIM M.ª DE BARNOIA

Tractat sistemàtic en el qual podrà iniciar-se hom en el coneixement interessantíssim de la vida de les plantes.

A PUNT DE SORTIR

LES INFECCIONS

PER

AUGUST PI I SUÑER

Obra d'universal utilitat, destinada a prestar grans serveis en la vulgarització de coneixences que ningú hauria d'ignorar.



AUGUST PI I SUÑER  
Membre de l'Institut

A PUNT DE SORTIR



JOSEP PUIG I CADAFAALCH  
Membre de l'Institut

L'ARQUITECTURA  
ROMÀNICA

PER

JOSEP PUIG I CADAFAALCH

Síntesi perfectament metoditzada a través de la qual pot hom recórrer un període gloriós de nostre passat a base dels monuments que en són testimoni.